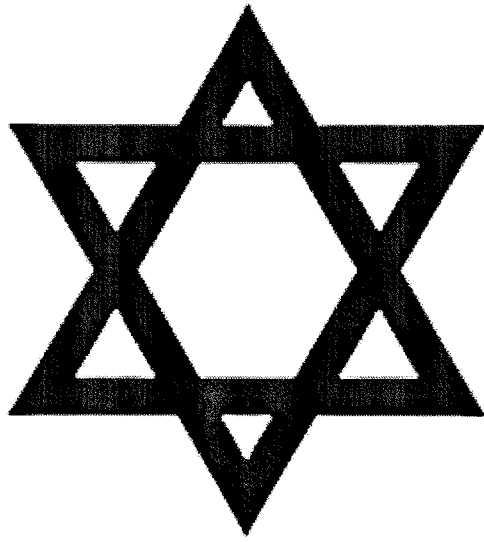

Juutalaisuus

Perus tiedot

Juutalaisuus on etninen uskonto, eli se on eri yhteisöjen ja kansojen alkuperäinen uskonto, samalla juutalaisuus on ensimmäisiä monoteistisia, eli yksijumalaisia uskontoja. Juutalaiset kokevat olevansa kansa, jonka jumala Jahve on valinnut.

Juutalaisuus on Israelin kansan uskonnollinen yhteisö rabbiinisen lain mukaan.

Pääkohta juutalaisessa uskossa kuuluu messiaalta saatuun oppiin. Juutalaisuus sai alkunsa Lähi-idästä. Juutalaisuudella on kannattajia n. 15 miljoonaa. Israelin lisäksi juutalaisuus on levinnyt mm. yhdysvaltoihin, sekä Eurooppaan. Mooses on juutalaisessa uskonnossa tärkein profeetta.

Juutalaisuus on maailmanuskonnoista pienin, mutta juutalaisuus johti kristinuskon ja islamin alkuun.

Opin pääkohdat ja jumala

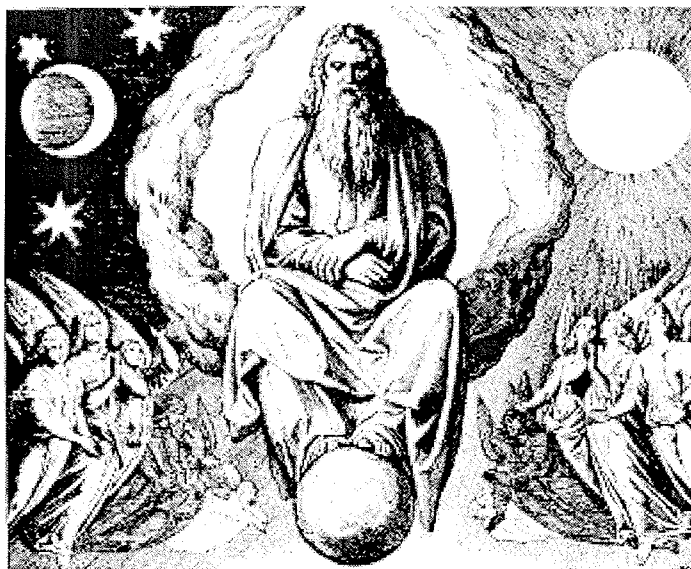
Juutalaisen opin pääkohtia ovat:

Jumala on ilmoittanut itsensä ja tahtonsa historiassa valitulle kansalle.

Jumalan lakia luvataan noudattaa

Messias on tulossa, ja Jumalan oikeudenmukainen maailmanjärjestys tulee toteutumaan.

Juutalaiset uskovat yhteen jumalaan, Jahveen. Jahve on juutalaisuuden uskon perusta. Juutalaiset uskovat Jahven valitsemaan heidät kansakseen. Joskus jumalan nimestä esiintyy muoto Jehova. Useissa teksteissä Jahvea kuvataan ihmisen kaltaiseksi. Hän käyskentelee paratiisissa ja vierailee Abrahamin luona. Jahve on sorrettujen puolella, ja hän on hyvin armahtava. Jahvessa on myös toinen puoli, joka kiivastuu ja vihastuu herkästi. Vanhemmassa testamentissa puhutaan Jahven armahtavasta ja pimeästä puolesta.

Juhlapyhät ja juutalaisten vuosi

Sapatti eli shabat

Shabatin viettäminen on määrätty kymmenessä käskyssä. Shabat on tärkein juutalainen pyhäpäivä ja sitä vietetään joka viikko perjantai-illasta lauantai-iltaan auringonlaskusta auringonlaskuun. Se on lepopäivä, joka kokoaa perheen yhteen ja rauhoittaa elämän arkisilta kiireiltä. Shabattina ei tarvitse murehtia ongelmia eikä ikäviä tai tekemättömiä asioita. Shabattina saa ajatella, että maailma on valmis. Shabat muistuttaa juutalaisia siitä, että he vapautuivat Egyptin orjuudesta – jatkuvasta työnteosta. Vapaalla miehellä ja naisella on itsemääräämisoikeus ja näin mahdollisuus päättää viikoittaisesta vapaapäivästään.

Perjantai-iltana ennen auringonlaskua perheen äiti sytyttää sapattikynttilät ja siunaa ne. Kun sähköä ei vielä ollut, kynttilä piti sytyttää ennen auringonlaskua, sillä tulta ei sapattina saa tehdä. Nykyään sama koskee sähköä. Ilman kynttilää koti olisi ollut pimeänä. Shabat-kynttilöiden sytyttäminen ja siunaaminen symboloi Jumalan läsnäoloa, valoa ja lämpöä karkottamassa pimeyttä ja kylmää. Perhe nauttii yhdessä shabat-aterian, joka katetaan kauniimminkin ja huolellisemmin kuin illallinen muina päivinä. Isä siunaa viinin ja chale-leivän palattuaan synagogan kabalat shabat -jumalanpalveluksesta lausuen samalla kidush-rukoukset. Lauantaina käydään synagogassa jumalanpalveluksessa ja rauhoitutaan kaikelta arkiselta kiireeltä.

Rosh hashana

Juutalaista uutta vuotta vietetään juutalaisen kalenterin mukaisesti tishrei-kuun ensimmäisenä ja toisena päivänä. Rosh hashanata seuraa kymmenen katumuspäivää, joiden aikana tulee rukoilla ja mietiskellä ja näin johdattaa elämä hyviin muutoksiin.

Katumuspäivät päättyvät jom kipuriin, sovituspäivään. Juutalaisen perinteen mukaan Jumala kirjoittaa rosh hashanana jokaisen ihmisen kohtalon seuraavalle vuodelle ja sinetöi kohtalon kymmenen päivän kuluttua jom kipurina. Siksi näinä päivinä ihmiset sanoivat toisilleen: "Leshana tova tikatevu" eli "Kirjoitettakoon sinulle hyvä vuosi".

Jom kimpur

Kymmenen katumuspäivän jälkeen alkaa jom kipur, juutalaisen vuoden suurin pyhäpäivä. Silloin paastotaan jom kipur -aatosta seuraavaan iltaan. Jom kipurin väri on valkoinen, sillä se symboloi puhtautta. Pyhä aloitetaan jumalanpalveluksessa laulettavalla muinaisella Kol nidre -rukouksella. Siinä kumotaan Jumalalle vuoden mittaan tehdyt valat ja lupaukset. Raamatussa sanotaan: "Sinun täytyy huolellisesti pitää kaikki lupaukset, jotka annat." Kol nidren tarkoitus on vapauttaa kukin rukoilija tekemistään lupauksista, joita ei ole pystynyt pitämään. Juutalaisuudessa uskotaan henkilökohtaiseen katumukseen ja vain näin tekemällä ihminen voi puhdistua synneistään. Ennen Kol nidretä on tapana pyytää anteeksi kanssaihmisiltä: "Jos olen tehnyt syntiä sinua kohtaan tai loukannut sinua joko tarkoituksellisesti tai tahattomasti, pyydän anteeksi".

Sukot

Sukotia vietetään seitsemän päivää. Kaksi ensimmäistä on varsinaisia pyhäpäiviä, jolloin työnteko on kiellettyä. Niitä seuraa viisi välipäivää, chol hamoed. Pyhää varten rakennetaan suka-maja, joka symboloi juutalaisten väliaikaisia asumuksia 40 vuoden vaelluksella erämaassa Egyptin orjuudesta vapautumisen jälkeen. Harvemmin perheet rakentavat omaa sukaata – seurakunnalla on oma, missä juhlaa vietetään. Sukot kuuluu kolmeen vaellusjuhlaan, shalosh regalim, joita ovat myös pesach ja shavuot. Sukotina käytetään symbolina neljää luonnon lajia (arba minim) muistuttamaan juutalaisten saapumisesta luonnonhelmasta hedelmälliseen maahan. Ne kuvastavat myös neljää ihmistyyppiä. Nämä neljä lajia ovat etrog (tuoksuva sitruuna), lulav (palmun oksa), hadas (myrtti) ja arava (paju).

Shmini atseret

Shmini atseret päättää sukot-juhlan, vaikkei se varsinaisesti olekaan samaa pyhää. Silloin lopetetaan arba minimin ja sukaan käyttäminen ja aloitetaan talven yli kestävän sateen rukouksen lausuminen, sillä Israelissa kolmas sadonkorjuu päättyy silloin. Kyseisenä päivänä pidetään myös jiskor-jumalanpalvelus.

Juutalaisviha

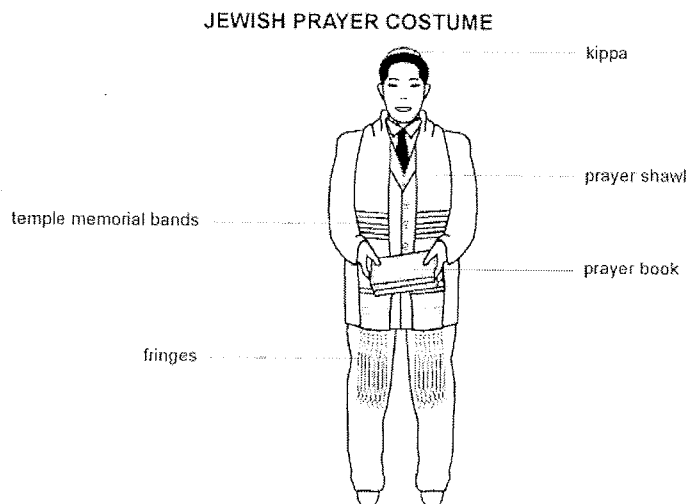
Juutalaisvihamielisyys on lisääntynyt Unkarissa, jossa elää Euroopan suurimpiin kuuluva juutalaisvähemmistö. Paljon nuoria muuttaa pois maasta poliittisten syiden takia. Unkarissa on ollut myös juutalaisiin kohdistuneita pahoinpitelyitä.

Juutalaisviha on jälleen voimissaan. Juutalaisiin kohdistuneet väkivaltateot ja syrjintä ovat lisääntyneet monissa Euroopan maissa. Vaikein tilanne on Unkarissa asuvilla juutalaisilla koska noin puolet heistä harkitsi muuttoa pois maasta sen pelon uhatta, että heidän perheitään satutetaan. Antisemitismi eli juutalaisuusviha tarkoittaa vihamielistä suhtautumista juutalaisiin. ”Antisemitismi on järkyttävä esimerkki siitä, miten ennakkoluuloisuus voi säilyä vuosisadasta toiseen, vaikka sillä ei ole sijaa tämän päivän yhteiskunnassamme”

-FRA:n johtaja Morten Kjærum

Juutalainen pukeutuminen

Vaatekappaleet jotka on tehty sekä villasta että pellavasta on kielletty käyttämästä, mies ei saa pukeutua naisen vaatteisiin eikä nainen miehen vaatteisiin. Tullessaan synagogaan miehet peittävät aina pään, varsinkin ortodoksiseurakunnissa. Pää voidaan peittää myös millä muulla tahansa symbolisesti peittävällä. Myös juhlissa on tapana peittää pää. Naiset peittävät pään vain jos he ovat naimisissa. Selvemmillä vesillä pukeutumisen suhteen ollaan rukousviitan käytössä. Käyttö perustuu 5. Mooseksen kirjaan, missä käsketään tekemään tupsut vaatteisiin. Rukousviitta-malli oli yleinen pukeutumistyyli raamatun ajalla.

Juutalainen ruoka

Juutalaisen ruoan periaate on koser. Koser tarkoittaa hepreaksi puhdasta/kelvollista ruokaa. Ruoka-aineet lajitellaan Tooran lakien mukaan kolmeen eri pääryhmään

- Basari, eli lihatuotteet
- Chalavi, eli kaikki maitotuotteet
- Pareve, eli puhtaat, neutraalit tuotteet. (kasvikset, hedelmät, kala, munat ja hunaja)

Koser sallii syötäväksi vain märehtivät sorkkaeläimet. Myös maha lähellä maata liikkuvien eläinten (käärmeiden, sammakoiden, nilviäisten) syönti on kiellettyä. Minkään verta, eikä rasvaa saa syödä. Eläimet jolla on tassut ovat kiellettyä ravintoa. Kiellettyjä kasveja/hedelmiä ovat alle kolme vuotiaiden puiden tuotokset. Yleisiä juutalaisia ruokia ovat

- Latkes, eli perunapannukakut
- Kugel, eli perunoista tai nuudeleista tehty vuoka
- Challah, eli sapattina syötävä makea letitetty leipä

Juutalaisten kymmenen käskyä

1. Minä olen herra sinun jumalasi joka toin sinut ulos Egyptin maasta, orjuudesta, talosta.
2. Älä pidä muita jumalia kasvojeni edessä.
3. Älä käytä herrasi nimeä väärin.
4. Muista pitää sapatin päivä pyhänä.
5. Kunnioita vanhempiasi.
6. Älä murhaa.
7. Älä tee aviorikosta.
8. Älä anna valheellista todistusta.
9. Älä varasta.
10. Älä himoitse mitään, mikä kuuluu toiselle ihmiselle.

